

שבת פרק עשירי המצניע

(שבת צ, ב)

משנה:

המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת - חייב בכל שהוא (דהא אחשביה), וכל אדם אין חייב עליו אלא כשיעורו (בכל אחד שיעור המפורש לו: בזרעונין - חמשה, זרע קישואין או דילועין או פול המצרי - שנים, ובשאר דברים, כגון יין או אוכלין או גמי - כשיעור המפורש ב'כלל גדול' וב'המוציא');
חזר והכניסו (זה שהצניע פחות מכשיעור והוציאו, אם חזר ונמלך שלא לזרעו, והכניסו) - אינו חייב (בהכנסה זו) אלא כשיעורו (אלא אם כן יש בו שיעור שלם: דכיון דנמלך עליו שלא לזרעו - ביטל מחשבתו, והרי הוא ככל אדם).

גמרא:

למה ליה למיתני 'המצניע' ? ליתני 'המוציא' לזרע ולדוגמא ולרפואה חייב בכל שהוא' (ואף על גב דלא אצנעיה מעיקרא להכי: דהא דבעינן שיעורא - היינו טעמא, כדאמר: שאין אדם טורח להוציא נמא אחת לזריעה, הלכך: מוציא סתם - פטור, עד שיהא בו שיעור; אבל זה שהוציא נמא אחת לזריעה - בהדיא גלי דעתיה דטרח ואחשביה) ?
אמר אביי: (ודאי מוציא לזריעה חייב, ואף על גב דלא אצנעיה מעיקרא, ומתניתין דבעי מצניע, במוציא סתם קאמר, כגון לטלטלו מבית לבית, דאינו חייב אלא משום דאחשביה בהצנעתו, ואם תאמר: כבר שנו ב'כלל גדול' (שבת פ"ז מ"ג, דף ע"ב); 'כל שאינו כשר להצניע... אינו חייב אלא [ה]מצניעו'; הא מצניע - חייב) הכא במאי עסקינן (דאיצטריך למתנייה) ? - כגון שהצניעו (האי מצניע לזרע, או לדוגמא) ושכח למה הצניעו והשתא קא מפיק ליה סתמא (לטלטלו מבית לבית)

(שבת צא, א)

מהו דתימא ' (כיון דשכח בשעת הוצאה שלא היה זכור בהצנעתו) בטולי בטלה מחשבתו (בטלה לו מחשבתו - ואין כאן לא חשיבות מחשבת הצנעה, ולא מחשבת הוצאה) - קא משמע לן כל העושה (סתם) - על דעת ראשונה הוא עושה (ובחשיבותיה קמא קאי).

אמר רב יהודה אמר שמואל: מחייב היה רבי מאיר אף במוציא חטה אחת לזריעה.

פשיטא: 'כל שהוא' תנן (וסתם משנה רבי מאיר) !?

מהו דתימא 'כל שהוא' - לאפוקי מגרוגרת (דשאר אוכלין), ולעולם עד דאיכא כזית - קא משמע לן.

מתקיף לה רב יצחק בריה דרב יהודה: אלא מעתה (דמתניתין בדעתיה תלינן, כדקאמרת: משום דעל דעת ראשונה מחשבת ליה שיעורא), חישב להוציא כל ביתו (בהוצאה אחת, דלא אחשבה אלא אם כן הוציא כולה כאחד) הכי נמי דלא מיחייב עד דמפיק לכוליה ?

התם בטלה דעתו אצל כל אדם (ושיעורא דחשיב לאינשי - חשיב).

וכל אדם אין חייבין עליו אלא כשיעורו (ואף על פי שהוכשר לזה והצניעו):

מתניתין דלא כרבי שמעון בן אלעזר, דתניא: 'כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר: כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו, ובא אחר והוציא - נתחייב זה במחשבתו של זה'.

אמר רבא אמר רב נחמן: הוציא כגרוגרת לאכילה ונמלך עליה לזריעה, אי נמי לזריעה ונמלך עליה לאכילה (כגרוגרת איכא שיעורא לאכילה ולהוצאה, וכל שכן לזריעה, דשיעורא בכל שהוא) - חייב.

פשיטא: זיל הכא איכא שיעורא וזיל הכא איכא שיעורא !?

מהו דתימא 'בעינן עקירה והנחה בחדא מחשבה, והא ליכא' - קא משמע לן.

בעי רבא: הוציא חצי גרוגרת לזריעה, ותפחה (ועמדה על גרוגרת קודם הנחה), ונמלך עליה לאכילה (והניחה) - מהו? אם תימצי לומר התם הוא דמיחייב (בההיא, אף על גב דעקירה והנחה לאו בחדא מחשבה הואי, מיחייב), דזיל הכא איכא שיעורא וזיל הכא איכא שיעורא (בשעת מחשבה ראשונה היה בו כשיעור למחשבתו, ושיעור למחשבה שניה, הלכך מיצטרפי עקירה והנחה), (אבל) הכא - כיון דבעידנא דאפקה לא הוה ביה שיעור אכילה (למחשבה שניה של הנחה, ולא מצטרפי הנחה לעקירה) לא מיחייב? או דילמא כיון דאילו אישתיק ולא חשיב עליה (בהך שניה, אית בה שיעור לזריעה) מיחייב אמחשבה דזריעה, השתא

נמי מיחייב (הואיל ויש שיעור למחשבה אחרונה, ובשיעור זה איכא שיעורא למחשבה ראשונה ויותר)? ואם תימצא לומר 'כיון דאילו אישתיק ולא חשיב עליה מיחייב אמחשבה דזריעה השתא נמי מיחייב', הוציא כגרוגרת לאכילה וצמקה ונמלך עליה לזריעה מהו? הכא ודאי כי אישתיק אמחשבה קמייטא לא מיחייב (דהא בשעת הנחה ליכא שיעור למחשבה קמייטא)? או דילמא בתר השתא אזלינן (בתר מחשבה דהשתא אזלינן לענין הנחה), ומיחייב? ואם תימצא לומר בתר השתא אזלינן ומיחייב, הוציא כגרוגרת לאכילה וצמקה וחזרה ותפחה מהו? יש דיחוי לענין שבת (מה שחסרה בינתיים, אילו אנחה בהיא שעתא - לא מיחייב; מי אמרינן תורת דיחוי: דנדחה לו מחיוב חטאת, ובטלה לה עקירה, וכי הדר תפחה והניחה - הוי הנחה בלא עקירה) או אין דיחוי לענין שבת? תיקו.

בעא מיניה רבא מרב נחמן: זרק כזית תרומה לבית טמא מהו? למאי? אי לענין שבת - כגרוגרת בעינן, אי לענין טומאה (דמביעא לך אם נטמא לטמא טומאת אוכלין או לאו) - כביצה אוכלין בעינן? תוספות מסכת שבת דף צא עמוד א ד"ה אי לענין טומאה כביצה אוכלין בעינן - משמע דלא מקבל אוכל טומאה בפחות מכביצה!

ומה שהביא רש"י מתורת כהנים: דאוכל מקבל טומאה בכל שהוא, דתניא: [ויקרא יא, לד]: **מִכָּל הָאֵכָל [אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יִבּוֹא עָלָיו מִיָּמָא וְכָל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה כָּכֹל כְּלִי יִטְמָא]** שמתמא בכל שהוא; יכול יהא מטמא אחרים? ת"ל אשר יאכל: אוכל הנאכל בבית אחת, הוי אומר זה ביצת תרנגולת - אומר ר"ת **דאסמכתא היא** דה"נ מעשר ירק מרבינן בת"כ מוכל מעשר הארץ [ספרי דברים פ"ט פסוק קה: מנין לרבות ירקות למעשרות תלמוד לומר [ויקרא כז, ל] וכל מעשר הארץ - ולא הוי אלא אסמכתא בעלמא]

והא דפריך בפרק כל שעה (פסחים ד' לג, ב) למ"ד משקין מיבלע בליעי מהא דתנן [טהרות פ"ג מ"ג] **שמא מת שחט זיתים וענבים כביצה מכוונת טהורים**, ואי מיבלע בליעי אמאי טהורים? ומוקי לה בענבים שלא הוכשרו: לאימת קא מיתכשרי? - לכי סחיט להו; וכי סחיט להו בציר ליה שיעוריה - אתי שפיר גם לפי' הקונטרס:

דאע"ג דמקבל טומאה בכל שהוא, מ"מ בציר ליה שיעורא מלקבל הכשר! לפירוש הרב פור"ת דמפרש בשם רש"י בפרק 'חבית' (לקמן קמ"א, א) דאין אוכל מקבל הכשר בפחות מכביצה, וטעמא משום דמ'אשר יאכל' נפקא לן לטמא אחרים בכביצה - ואהא כתב אשר יבא עליו מים! וכן בפרק 'אלו עוברין' (פסחים מה, א) גבי בצק שבסידקי עריבה, דמפרש אביי: כגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין ונגעו בהאי בצק בפסח, דאיסורו חושבו מצטרף אע"ג דבלא צירוף פחות מכביצה - הוה מצי לאוקמי דנגע שרץ בכזית שבסידקי עריבה בפסח, דאיסורו חושבו מקבל טומאה, בשאר ימות השנה אי קפיד - אין, אי לא - לא! אלא דלענין קבלת טומאה עצמה לא נפקא לן מינה מיד: דבלאו הכי אסורה משום חמץ, להכי נקט לענין לטמא אחרים!

ומייתי רבינו תם ראיא דאין אוכל מקבל טומאה פחות מכביצה, דתניא בפרק 'אלו עוברין' (פסחים דף מד, א) **המקפה של תרומה השום והשמן של חולין ונגע טבול יום במקצתן פסל את כולן מקפה של חולין ושום ושמן של תרומה ונגע טבול יום במקצתן לא פסל אלא מקום מגעו** (טבול יום פ"ב מ"ג), והוינן בה: מקום מגעו אמאי פסל? והא לא הוי כביצה? ורש"י ל"ג הכי אלא גרים 'והא בטל ברובא', ומפרש דהכי פריך: מקום מגעו אמאי פסל? והא בטל שום ושמן אגב מקפה, דהא משום הכי קתני ברישא 'פסל את כולן'!

ואין נראה למחוק הספרים;

ועוד: נהי דבטלי ברישא להחמיר, להקל לא אמרינן דבטלי!

ועוד: דלא שייך למימר דבטלי השום והשמן כיון שהן בעין, מדקתני **לא פסל אלא מקום מגעו**;

ועוד (דתניא בתוספתא): 'במה דברים אמורים? - בזמן שהיא גוש בקערה' - משמע שהן בעין;

ואין להאריך;

ורש"י חזר בו בכריתות (דף כא.) וגבי פרה מיטמא טומאת אוכלין (חולין דף פב.) והא דאמר בפ"ק דחולין (דף כד:) התורה העידה על כלי חרס אפילו מלא חרדל - לאו דוקא חרדל, אלא כלומר מלא ביצים, ומשום דבחרדל איכא טובא ראשון ושני כו' ומקבל טומאה מדרבנן נקט ליה.

לעולם לענין שבת, וכגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין והאי משלימו לביצה (שנחה אצלו והשלימו, ועל ידי הנחה זו נטמאו) - מאי? מדמצטרף לענין טומאה - מיחייב נמי לענין שבת (מדחשיב הך זריקה לענין טומאה - חשיב נמי לענין שבת כאלו הוא כגרוגרת, ומיחייב)? (או לא:)? או דילמא כל לענין שבת כגרוגרת בעינן?

אמר ליה: תניתוה: **'אבא שאול אומר: שתי הלחם ולחם הפנים שיעורן כגרוגרת** (אם הוציאן לרשות הרבים בשבת) ' ואמאי? לימא: מדלענין

(שבת צא, ב)

יוצא בכזית (בכזית מיחייב, דהא חשיבה הוצאה לענין איפסולי ביוצא: דאי אכליה הוא עובר בלאו, דכל שבקודש פסול - בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו, ואכילה בכזית) - לענין שבת נמי בכזית!

הכי? השתא: התם, מדאפקיה חוץ לחומת העזרה (להיקף החיל שלפני עזרת נשים, או לעזרת נשים שהיא בחיל) - איפסיל ליה ביוצא; אשבת לא מיחייב עד דמפיק ליה לרשות הרבים; הכא שבת וטומאה בהדי הדדי קאתיין (דעד דאתנח ונצטרף עם השאר (לא קבל טומאתו מן האויר דהא) לא הוי ביה שיעור)!

חזר והכניסו אינו חייב אלא כשיעורו :
 פשיטא (כיון דלא זרעיה בטליה ממחשבה קמייתא, והוה ליה ככל אדם) !
 אמר אביי : (מתניתין בשלא נמלך עליו בפירוש, אלא שזרקו לאוצר עם פירותיו, וזהו ביטול מחשבה
 מדלא אצנעיה לחודיה) הכא במאי עסקינן ? - (ולמיתנייה איצטריך) כגון שזרקו
 לאוצר ומקומו ניכר (שלא נתערב יפה עם השאר, והרי הוא ניכר ביניהם) ; מהו דתימא
 'כיון דמקומו ניכר, במילתיה קמייתא קאי' (דהוה ליה כמאן דאצנעיה
 לחודיה) ? קא משמע לן מדזרקה לאוצר - בטולי בטליה.

משנה :
 המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה (בגמרא מוקי לה באסקופה כרמלית), בין
 שחזר והוציאן בין שהוציאן אחר - פטור, מפני שלא עשה מלאכתו
 בבת אחת (עקירה ממקום חיוב והנחה במקום חיוב, והכא הוה ליה עקירה ממקום חיוב והנחה במקום
 פטור, והדר עקירה ממקום פטור ואנחיה במקום חיוב).
 קופה שהיא מליאה פירות ונתנה על אסקופה החיצונה, אף על פי
 שרוב פירות מבחוץ - פטור, עד שיוציא את כל הקופה (כלומר: אלא אם
 כן הוציא בראשונה כל הקופה; ובגמרא מפרש לה).

גמרא :
 האי 'אסקופה' מאי ? : אילימא אסקופה רשות הרבים (כגון גבוה תשעה ורחב
 ארבעה ורבים מכתפין עליו: דחייא לרבים לכתופי, כדאמר בפרק קמא (שבת ח,א)) - 'פטור' ? הא
 קא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים !? אלא אסקופה רשות היחיד
 (גבוהה עשרה ורחבה ארבעה) ? 'בין שחזר והוציאן בין שהוציאן אחר -
 פטור' ? הא קא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים (כי חזר והוציאה - ליחייב,
 דאיכא עקירה מרשות היחיד והנחה ברשות הרבים) ? !
 אלא אסקופה כרמלית (משלשה ועד תשעה, [ולא תשעה בכלל], ואינה מקורה, ורחבה ארבעה),
 והא קא משמע לן : טעמא - דנח בכרמלית, הא לא נח בכרמלית -
 מיחייב (ואף על גב דהעבירו דרך כרמלית, ולא אמר מהלך כעומד דמי, ואיכא הנחת גופו דהוי כהנחת
 חפץ).
 מתניתין דלא כבן עזאי, דתניא : 'המוציא מחנות (רשות היחיד)
 לפלטיא (רשות הרבים) דרך סטיו' (מקום מוקף איצטבאות לישב, והוא כרמלית: דלא בקעיה
 ביה רבים להדיא) - חייב; וכן עזאי פוטר'.

קופה שהיא [פירות ונתנה על אסקופה החיצונה, אף על פי שרוב פירות מבחוץ
 - פטור, עד שיוציא את כל הקופה] :
 אמר חזקיה : לא שנו אלא בקופה מליאה קישואין ודלועין (שהן ארוכין,
 ועדיין יש מהם בפנים, וכל מה דאגיד לגואי כל דהו - לאו הוצאה היא), אבל מליאה חרדל
 (שהרי יש ממנו [גרעיני חרדל שהן] כולן בחוץ) - (אף על פי שעל ידי הכלי הוא נאגד לצד פנים)
 חייב; אלמא קסבר אגד כלי לא שמיה אגד (לומר 'לא יצא כולו ועדיין אגדו בידו
 בפנים'; וזה לשון התלמוד לענין שבת: כל כמה דלא נפיק ליה כוליה - קרי ליה 'אגוד', ד'אגודו' שייך לגבי
 רשות קמא); ורבי יוחנן אמר: אפילו מליאה חרדל - פטור; אלמא
 קסבר אגד כלי שמיה אגד.
 אמר רבי זירא: מתניתין - דלא כחזקיה דיקא ודלא כרבי יוחנן
 דיקא: כחזקיה לא דיקא, דקתני 'עד שיוציא את כל הקופה': טעמא
 דכל הקופה, הא כל הפירות - פטור, אלמא קסבר אגד כלי שמיה
 אגד; כרבי יוחנן לא דיקא, דקתני 'אף על פי שרוב פירות
 בחוץ': טעמא דרוב פירות, הא כל פירות, אף על גב דאגידא קופה
 מגואי - חייב, אלמא קסבר אגד כלי לא שמיה אגד!
 ואלא קשיא?!

חזקיה מתרץ לטעמיה ורבי יוחנן מתרץ לטעמיה; חזקיה מתרץ
 לטעמיה: 'עד שיוציא את כל הקופה' במה דברים אמורים (ד'עד שיוציא'
 את כל הקופה') ? בקופה מליאה קישואין ודלועין (שהן ממלאין בארכן את כל רוחב
 הקופה, וכל כמה דלא נפק כולה קופה - לא נפיק אינהו), אבל מליאה חרדל - נעשה כמי
 שהוציא את כל הקופה וחייב; רבי יוחנן מתרץ לטעמיה: (תרתני קתני
 מתניתין, לא זו אף זו: דסיפא מוכחא: דקתני 'כל הקופה' ולא קתני 'כל הפירות', והכי קאמר): 'אף על
 פי שרוב פירות בחוץ' - ולא רוב פירות בלבד, אלא אפילו כל
 פירות - פטור, עד שיוציא את כל הקופה.

מיתבי [שבת פ"ח מ"ז]: 'המוציא קופת הרוכלין (מוכרי בשמים) ונתנה על אסקופה החיצונה, אף על פי שרוב מינין בחוץ - פטור עד שיוציא את כל הקופה'; קסלקא דעתא בצורי (שהיה בה צרור של בשמים שחוקין, דכי אפקה למקצת קופה - נפיק בההיא פורתא כמה צרורות כולן, וקתני פטור, אלמא: אגד כלי שמיא אגד), קשיא לחזקיה!

אמר לך חזקיה: הכא במאי עסקינן? - באורנסי (אגודות שרשין ארוכין, או קנה או קילופה של קנמון שהן ארוכין).

מתיב רב ביבי בר אבבי: 'הגונב כיס בשבת - חייב (בתשלומין, ואף על פי שנדון בנפשו), שכבר נתחייב בגניבה (בשעה שהגביה הכיס בבית הבעלים) קודם שיבא לידי איסור שבת; היה מגרר ויוצא (שלא קנאה בהגבהה, אלא בהוצאה מבית הבעלים) - פטור (מתשלומין), שהרי איסור גניבה ואיסור שבת באין כאחד' (ובכתובות פריך: אי דאפקיה לרשות הרבים - איסור גניבה ליכא, דרשות הרבים לאו מקום קנייה היא! ומוקי לה בצדי רשות הרבים, אי נמי: שצירוף ידו למטה משלשה וקבלה), ואי סלקא דעתך אגד כלי שמיא אגד - קדים ליה איסור גניבה לאיסור שבת (דכיון שהוציאו מקצתו - קנה כל המעות שמבחוץ, שיכול להוציאו דרך פיו; ולענין שבת מפטר: דאגדי גבי רשות היחיד על ידי הכלי)!

אי דאפקיה דרך פיו [במצב שהפתח יצא, אך אחורי הכלי נשארו בפנים] - הכי נמי; הכא במאי עסקינן? - דאפקיה דרך שוליו (וכיון דלא מצי למשקל - לא קני בהגבהתו).

והאיכא מקום חלמה (מקום התפירה; 'חלמה' = שולדור"א [חיבור] כמו ב'העור והרוטב' (חולין כג,א): 'שאני עור דחלים')!

(שבת צב, א)

דאי בעי מפקע (קורע) ליה ושקיל (שיכול לקרוע ולהוציא)! בנסכא (שהן חתיכות ארוכות, וכל זמן שמקצתן בפנים - לא קנה).

(ופרכינן): וכיון דאיכא שנצין (רצועות שקורין אשטולד"ץ [שרוכים]) - מפיק ליה עד פומיה ושרי ושקיל ושנצין אגדי מגואי (וכיון דמצי למשקלינהו - קני; ולענין שבת לא מייחייב עד דמפיק להו לשנצין, דעל ידו הוא אגוד לרשות היחיד, שהרי לא יצאו)! דליכא שנצין

ואיבעית אימא: דאית ליה, ומכרכי עילויה (שאין יכול להוציאו בלא שנצין).

וכן אמר רבא: לא שנו אלא בקופה מלאה קישואין ודלועין, אבל מלאה חרדל - חייב; אלמא קסבר אגד כלי לא שמיא אגד. אבבי אמר: אפילו מלאה חרדל - פטור, אלמא קסבר אגד כלי שמיא אגד;

קם אבבי בשיטתיה דרבא, קם רבא בשיטתיה דאבבי (שניהם חזרו בדבריהם והחליפום), ורמי דאבבי אדאבבי ורמי דרבא אדרבא, דאיתמר: 'המוציא פירות לרשות הרבים: אבבי אמר: ביד - חייב (משיצאו הפירות, ואף על פי שגופו ברשות היחיד, ולא אמרינן אגד גופו שמיא אגד), בכלי - פטור (כל זמן שיש מקצת הכלי בביתו); ורבא אמר: ביד - פטור (דאגד גופו שמיא אגד, דידו בתר גופו גירא), בכלי - חייב! (וקשיא אתרוייהו למה שהחליפו שיטתו!?) איפוך ביד חייב.

והתנן 'פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכניס שניהן פטורין'? התם למעלה משלשה [טפחים] (וטעמא משום דלא נח, ולא משום אגד גופה), הכא למטה שלשה (דליכא למיפטריה משום הנחה, דכמונח דמי).

משנה:

המוציא בין בימינו בין בשמאלו, בתוך חיקו או על כתיפיו - חייב, שכן משא בני קהת (בכתף ישאו [במדבר ז, ט]), וימין ושמאל וחיק - אורח ארעא; ובשם רבינו יצחק בר יהודה מצאתי, שאמר בשם רב האי, שמפורש בהתלמוד ירושלמי: ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור וקטורת הסמים ומנחת התמיד ושמן המשחה [במדבר ז, טז], שמן אחד בימין, ושמן אחד בשמאל, והקטורת בחיקו, והחביתין בכתף;

כלאחר ידו, ברגלו, בפיו, ובמרפקו (איישיל"א [בית השחי]), באזנו, ובשערו, ובפונדתו (אזור חלול) ופיה למטה (אין דרך הוצאה בכך, אבל פיה למעלה - דרך הוצאה), בין פונדתו לחלוקו, ובשפת חלוקו (שפה התחתונה), במנעלו בסנדלו - פטור, שלא הוציא כדרך המוציאין.

גמרא:

אמר רבי אלעזר: המוציא משאוי למעלה מעשרה טפחים – חייב, שכן משא בני קהת (מעבירו באויר בידו, ואינו על כתפו, וגבוה מן הארץ עשרה קאמר: דאי במונח על כתפו – מתניתין היא! והא דתנן (שבת ק, א): 'זוורק ארבע אמות בכותל למעלה מעשרה כזורק באויר' – אלמא אין למעלה מעשרה רשות הרבים – דווקא זוורק, אבל מעביר – חייב, דיליף מבני קהת במשכן). ומשא בני קהת מנלן?

דכתיב (בקלעי החצר משתעי): (במדבר ג, כו) [וקלעי החצר ואת מסך פתח החצר אשר] על המשכן ועל המזבח סביב [ואת מיתריו לכל עבדתו]: מקיש מזבח למשכן: מה משכן עשר אמות – אף מזבח (גובהו) עשר אמות (והוצרך לסובבו בקלעים של עשר אמות רחב; ומה אני מקיים ושלש אמות קומתו (שמות כו, א) – משפת סובב ולמעלה; ומה אני מקיים וקומה חמש [שמות כז, יח]? – דקלעים, משפת מזבח ולמעלה; כך מפורש בזבחים (נח, ב): שהיו הקלעים חמש עשרה אמות). ומשכן גופיה מנלן?

דכתיב: (שמות כו, טז) עשר אמות אורך הקרש [ואמה וחצי האמה רחב הקרש האחד] וכתוב (שמות מ, יט) ויפרוש את האהל על המשכן [וישם את מכסה האהל עליו מלמעלה כאשר צוה ה' את משה], ואמר רב: משה רבינו פרשו; מכאן אתה למד גובהן של לויים = עשר אמות (דקא סלקא דעתך שאר הלויים נמי גביהי כמשה), וגמירי: דכל טונא דמידלי במוטות – תילתא מלעיל ותרי תילתי מלתחת (וכיון דמזבח עשר אמות, והוא נושא בכתף, כדכתיב (במדבר ז, ט) ולבני קהת לא נתן (עגלות) [כי עבדת הקדש עלהם בכתף ישאן], והלויים עשר אמות, כי מדלו ליה תילתא למעלה מראשיהן או מכתפיהן), אישתכח דהוה מידלי טובא (נמצא גבוה מן הארץ קרוב לשליש של עשר אמות, דהוו טובא טפי יותר מעשרה טפחים)! ואיבעית אימא: (לא גביהי לויים, ולאו ממזבח גמרינן, דשמא לויים לא גביהי אלא שבע אמות, ואין משאן דמזבח גבוה מן הארץ אלא שנים או שלשה טפחים, [אלא]) מארון (גמר לה רבי אלעזר), דאמר מר: ארון תשעה וכפורת טפח – הרי כאן עשר, וגמירי דכל טונא דמידלי במוטות – תילתא מלעיל ותרי תילתי מלרע, אישתכח דלמעלה מעשר (טובא) הוה קאי (אפילו אין גובהן של לויים אלא שלש אמות כמונו – הרי שמונה עשרה טפחים, וארון אינו תלוי למטה מכתפותיהן אלא ששה טפחים ושני שלישי טפח! אישתכח דגבוה עשרה ויותר). וליגמר ממשה (שפרש המשכן, ונמצא דגובהן של לויים עשר אמות, ונילף מלויים נושאי המזבח)? די למא משה שאני, דאמר מר (במסכת נדרים [???]): 'אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ובעל קומה'.

אמר רב משום רבי חייא: המוציא משאוי בשבת על ראשו – חייב חטאת, שכן אנשי הוצל עושין כן (אנשי הוצל היו נושאים כדי מים ויין על ראשיהן, ואין אווזין אותם בידים).

ואנשי הוצל רובא דעלמא? אלא אי איתמר – הכי איתמר: אמר רב משום רבי חייא: אחד מבני הוצל שהוציא משוי על ראשו בשבת – חייב, שכן בני עירו עושין כן. ותיבטל דעתו אצל כל אדם? אלא אי איתמר – הכי איתמר: המוציא משוי על ראשו – פטור,

(שבת צב, ב) ואם תימצא לומר 'אנשי הוצל עושין כן' – בטלה דעתן אצל כל אדם.

משנה: המתכוין להוציא לפניו (כגון שצרך מעות בסדינו כדי שיהיו תלוין לפניו) ובא לו לאחריו – פטור (דלא נתקיימה מחשבתו, והוה ליה כמתעסק ולא מתכוין); לאחריו ובא לו לפניו – חייב; (בגמרא מפורש טעמא: באמת אמרו: האשה החוגרת בסינר בין מלפניה ובין מלאחריה (סינר = כעין מכנסיים קטנים, וחוגרת אותו לצניעות, ואם תלתה בו שום דבר להוציא ובא לו לצד אחר) – חייבת, שכן ראוי להיות חוזר (דרכו להיות חוזר סביבותיה, ומתחלתה ידעה שסופו להתהפך).

רבי יהודה אומר: אף מקבלי פתקין (של מלך למוסרם לרצים – אף הם חייבים בהוצאתן, אפילו לא נתקיימה מחשבתן, כגון הוציאן על מנת לתתן לרץ זה ונתנו לזה; כך לשון רבותי, ולבי מגמגם).

גמרא:

מאי שנא 'לפניו ובא לו לאחריו' דפטור: דלא אתעביד מחשבתו?
'לאחריו ובא לו לפניו' נמי הא לא אתעביד מחשבתו!!
אמר רבי אלעזר: תברא! מי ששנה זו לא שנה זו (תנא קמא פטר בתרוייהו,
ותנא בתרא מחייב בתרוייהו).

אמר רבא: ומאי קושיא? דילמא 'לפניו ובא לו לאחריו' - היינו
טעמא דפטור: דנתכוון לשמירה מעולה ועלתה בידו שמירה פחותה
(ואנן סהדי דלא ניחא ליה); (אבל סיפא): 'לאחריו ובא לו לפניו' - היינו
טעמא דחייב: דנתכוון לשמירה פחותה ועלתה בידו שמירה מעולה
(כל שכן דניחא ליה)!

אלא מאי קושיא? - דיוקא דמתניתין (דמצינן למידק ממתניתין) קשיא:
'המתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו פטור' - הא לאחריו ובא
לו לאחריו חייב; אימא סיפא: 'לאחריו ובא לו לפניו' - הוא
דחייב (דעלתה בידו שמירה מעולה), הא לאחריו ובא לו לאחריו פטור!
אמר רבי אלעזר: תברא! מי ששנה זו לא שנה זו!
אמר רב אשי: מאי קושיא? דילמא 'לא מיבעיא' קאמר: לא מיבעיא
לאחריו ובא לו לאחריו דחייב: דאיתעבידא מחשבתו, אלא אפילו
לאחריו ובא לו לפניו איצטריכא ליה: סלקא דעתך אמינא הואיל
ולא איתעביד מחשבתו לא ליחייב - קא משמע לן דנתכוון לשמירה
פחותה ועלתה בידו שמירה מעולה דחייב; ולאחריו ובא לו לאחריו
- תנאי היא, דתניא: 'המוציא מעות כפונדתו ופיה למעלה -
חייב; פיה למטה: רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרי' (שאין דרך הוצאה
בכך); אמר להן רבי יהודה: אי אתם מודים בלאחריו ובא לו
לאחריו שהוא חייב? ואמרו לו: ואי אתה מודה בלאחר ידו ורגלו
שהוא פטור?

אמר רבי יהודה: אני אמרתי דבר אחד (אי אתם מודים כו') והן אמרו דבר
אחד (אי אתה מודה כו'): אני לא מצאתי תשובה לדבריהם והן לא מצאו
תשובה לדברי!

מדקאמר להו 'אי אתם מודין', לאו מכלל דפטרי רבנן?
וליסעמיך דקאמרי ליה 'אי אתה מודה' - מכלל דמחייב רבי יהודה
(בתמיה: הא ודאי דברי הכל פטור, דלא מפקי אינשי הכי!)? והתניא 'לאחר ידו ורגלו -
דברי הכל פטור'!

אלא: לאחריו ובא לו לאחריו - דברי הכל חייב (דיש מוציאין כן בשמירה
פחותה); לאחר ידו ורגלו - דברי הכל פטור (דאין מוציאין כן); כי פליגי
כפונדתו ופיה למטה: מר מדמי ליה לאחריו ובא לו לאחריו (דשמירה
פחותה היא), ומר מדמי ליה לאחר ידו ורגלו (דלא דמי למוציא לאחריו: דהתם
משתמדים הן מן הגנבים; אבל אלו נופלין מאליהן, ואין מוציאין כן).

באמת אמרו האשה [החוגרת בסינר בין מלפניה ובין מלאחריה - חייבת, שכן
ראוי להיות חוזר]:
תנא: 'כל 'באמת' - הלכה היא'.

רבי יהודה אומר: אף מקבלי פתקין:
תנא שכן לבלרי מלכות עושין כן (בדעתו למוסרן לזה, ואין מוצאו, ודבר המלך נחוק,
ומצא אחר ומוסרו לו).

משנה:
המוציא ככר לרשות הרבים - חייב;
הוציאוהו שנים - פטורין (כדילפינן: בעשותה [והקרא ד,כז] - יחיד ולא שנים [דומה לספרא ויקרא
דבורא דחובה פרשתא ז משנה ט]);
לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים - חייבין; (וטעמא מפרש
בגמרא);
ורבי שמעון פוטר.

גמרא:
אמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה אמר אביי, ואמרי לה במתניתא
תנא: זה יכול (להוציאו לבדו) וזה יכול (להוציאו לבדו, והוציאו שניהם): רבי
מאיר מחייב (דלא דריש בעשותה להכי, אלא לפטור יחיד שעשה בהוראת בית דין, כדלקמן),

ורבי יהודה ורבי שמעון פוטרים (ורבי יהודה פוטר דלאו אורחיה בהכי, וסתם מתניתין רבי יהודה היא); זה אינו יכול וזה אינו יכול (דאורחיהו להוציא בשנים); רבי יהודה ורבי מאיר מחייבים (בהא סבירא ליה לרבי יהודה כרבי מאיר), ורבי שמעון פוטר (דיליף מקראי כדלקמן); זה יכול וזה אינו יכול (והוציאו שניהן) - דברי הכל חייב. (ולקמן מפרש הי מיניהו חייב).

תניא נמי הכי: המוציא ככר לרשות הרבים - חייב; הוציאו שנים רבי מאיר מחייב, ורבי יהודה אומר: אם לא יכול אחד להוציא (כלומר: כל אחד ואחד [לבדו]) והוציאו שנים - חייבין, ואם לאו (אלא זה יכול זה יכול) - פטורים (וממילא דבכי האי גוונא רבי מאיר מחייב); ורבי שמעון פוטר; מנא הני מילי?

דתנו רבנן [ספדא ויקרא דבורא דחובה פרשתא ז מאי טעמא - מ"י]: ' (ויקרא ד, כז) **בעשותה** [ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ **בעשתה** אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם] - העושה את כולה ולא העושה את מקצתה; כיצד: שנים שהיו אוהזין במלגז (פורק"א [קלשון] בת שלש שיניים, ומהפכין בה תבואה בגורן, והוא 'מעמר', דהוא אב מלאכה) ולוגזין (מאטפין השבלין) ככור ושובטין בקולמוס (דהוא 'מיסך', כדאמר בפרק 'כלל גדול' (שבת עה, ב): שובט הרי הוא בכלל מיסך) וכותבין בקנה והוציאו לרשות הרבים (וכל הנך 'זה יכול זה יכול' נינהו), יכול יהו חייבין: - תלמוד לומר 'בעשתה' העושה את כולה ולא העושה מקצתה;

(שבת צג, א)

[משנה י] **בעיגול של דכילה והוציאו לרשות הרבים, בקורה והוציאו לרשות הרבים** (עיגול וקורה גדולים הן, ואין אחד יכול להוציא): **רבי יהודה אומר: אם לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים - חייבין, ואם לאו** (שיכול אחד להוציא) - **פטורין**;

רבי שמעון אומר: אף על פי שלא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים - פטורים; לכך נאמר 'בעשתה': יחיד שעשאה חייב, שנים שעשאוהו פטורין. במאי קמיפלגי?

בהאי קרא: (ויקרא ד, כז) **ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה** [אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם]; **רבי שמעון סבר: תלתא מיעוטי כתיבי: נפש תחטא אחת תחטא בעשתה תחטא: חד למעוטי זה עוקר (מרשות הרבים) וזה מניח (ברשות היחיד; דכל כמה דלא כתיב אלא חד מיעוט - מסתברא דהאי הוא דממעט, דהאי קעביד פלגא והאי פלגא, וליכא חד דמסייע בכולהו), וחד למעוטי זה יכול וזה יכול (וחד יתורא למעוטי אף על פי דעבדי כי הדדי, דהאי עביד כולה והאי עביד כולה, ומיהו זה יכול זה יכול - הוא דממעט, דלאו אורחיה למעבדה בתרי), וחד למעוטי זה אינו יכול וזה אינו יכול (וחד יתורא למעוטי תו זה אינו יכול זה אינו יכול: דאף על גב דאורחיהו למיעבד בתרי - מעטינהו); ורבי יהודה?**

חד למעוטי זה עוקר וזה מניח, וחד למעוטי זה יכול וזה יכול, וחד למעוטי יחיד שעשאה בהוראת בית דין (הורו בית דין שחלב מותר, והלך היחיד ועשה על פיהם, דאנוס הוא);

ורבי שמעון?

(ורבי שמעון לטעמיה, דאמר בהוריות): **יחיד שעשאה בהוראת בית דין חייב; ורבי מאיר?**

מי כתיב נ'פש תחטא אחת תחטא בעשתה תחטא? תרי מעוטי כתיבי ('נפש אחת' - חד מיעוטא הוא, דאורחיה דקרא לאישתעי הכי): חד למעוטי זה עוקר וזה מניח, וחד למעוטי יחיד שעשאה בהוראת בית דין.

אמר מר: **'זה יכול וזה אינו יכול - דברי הכל חייב'; הי מנייהו מיחייב?**

אמר רב חסדא: זה שיכול (דאיהו עבדה לכולה), דאי זה שאינו יכול - מאי קא עביד?

אמר ליה רב המנונא: דקא מסייע בהדיה!

אמר ליה: מסייע (מי שאינו אלא מסייע בדבר, ואם בא לעשותו לבדו אינו יכול) אין בו ממש (ולא חשיב מידי, ולא מיפטר אידך).

אמר רב זביד משמיה דרבא: אף אנן נמי תנינא (דמסייע אין בו ממש) [נזים פ"ד מ"ז]: **'היה (זב) יושב על גבי המטה וארבע טליות (טליתות) תחת רגלי המטה - טמאות, מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש** (וכיון דזה אינו יכול וזה אינו יכול - כל אחד ואחד **כולי** מעשה עביד, וגבי מדרס הזב בעינן שינשא רובו עליו [בתורת כהנים]),

ורבי שמעון מטהר (רבי שמעון לטעמיה, דאמר: זה אינו יכול וזה אינו יכול נמי אינו אלא כמסייע, ופטור, (לישנא אחרינא: דבעי שיעור זיבה לזה ושיעור זיבה לזה, כלומר: רובו של זה מכביד על כל אחד ואחד - ואפילו מסייע לא הוי); **היה רוכב על גבי בהמה וארבע טליות תחת רגלי הבהמה** - **טהורות מפני שיכולה לעמוד על שלש** (הלכך כל אחד ואחד הוה ליה רביעי, ואינו אלא מסייע, וסתמא כרבי יהודה, דזה יכול וזה יכול קרי מסייע) ; **ואמאי ?** : הא קמסייע בהדי הדדי ! לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש ? אמר רב יהודה מדיסקרתא : לעולם אימא לך מסייע יש בו ממש, ושאיני הכא : דעקרה לה (הרגל) לגמרי (מן הארץ, ואפילו מסייע לא הוי) . (ופרכין: ואי טעמא משום דעקרה ליה) וכיון דזימנין עקרה הא וזימנין עקרה הא (ובכל שלש איכא לספוקי שמא הכבידה עליהן ולא עקרתן) - ליהוי כזב המתהפך (לטמיניהו מספק כזב המהפך על חמש פונדאות, דמטמינן ליה מספק); **מי לא תנן** [זבים פ"ד מ"ד] : **זב שהיה מוטל על חמשה ספסלין או על חמשה פונדאות** (כמין חריטין = כיסים ארוכים, ונותנין בהן מעות, ובלעז בריד"ש [ארנק, כיס כסף] וראויין לשמש שכיבה עם מלאכתן: שיושב עליהם והם מלאות מעות, ופותח פיהם ונוטל, ואין צריך לומר לו "עמוד ונעשה מלאכתנו") , **לאורכן** (כגון שהיה שוכב על מיעיו או פרקדן, ואורכו מוטל על אורכן) - **טמאים** (גרסינן במשנה דטהרות, דיש לומר בכל אחת מהן שנישא רובו עליו, פעמים על זו ופעמים על זו), **לרחבן טהורין** (לפי שאורכו מוטל על רחבן, ואין רובו נישא על אחת מהן); **ישן** (עליהן לרחבן) **ספק מתהפך עליהן** (על ארכו, ונמצא כולו נשען על אחת מהן) - **טמאין** (טמאין - דכל חדא איכא למימר: על זו נתהפך, אלמא מטמינן מספק; והתם נמי, אי משום עקירה הוא - ניטמיניהו מספיקא) ! **אלא לאו משום** (דכולהו הוו כל חדא וחדא מסייע) **דאמרינן מסייע אין בו ממש ?** (כן נראה בעיני משנה זו, ורבתי גורסין: לאורכן טהורין - ופירשו טעמא דלאורכן טהורין: משום דאמרי: שמא ביניהן שכב ולא עליהם; וקשיא לי: אם כן לקולא תלינן, ואמאי תני סיפא: ספק נתהפך - טמאים?) **אמר רב פפי משמיה דרבא: אף אנן נמי תנינא** [במשנה שהובאה לעיל, זבים פ"ד מ"ז, בסיפא] :

(שבת צג, ב)

'רבי יוסי אומר: הסוס מטמא על ידי החמור על רגליו, שמשענת הסוס על רגליו (אם הזב רוכב עליו וטלית תחת אחת מידי של סוס - טמאה, אבל תחת רגליו - טהורה, שאין משענתו על רגליו, והא דתנן לעיל **ארבע טליות תחת רגלי הבהמה טהורות** - לא כרבי יוסי) **וחמור על רגליו** - **ואמאי ?** הא קא מסייע בהדי הדדי ! לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש ? אמר רב אשי: **אף אנן נמי תנינא** [דומה לתוספתא זבים פ"א מ"ה [צוקרמאנדל]] : **'(כהן העומד על גבי כלי או אבן או שום דבר החוצץ בינו לבין הרצפה ועבד - עבודתו פטולה, דכתיב [דברים יח, ושרת ... ככל אחיו הלוי העומדים: שתהא עמידתו כשאר אחיו, ותנא דבי רבי ישמעאל: הואיל ורצפה מקודשת וכלי שרת מקודשין - כו' בזבחים) רבי אליעזר אומר: רגלו אחת על הרצפה, רואין: אחת על הרצפה רגלו אחת על האבן ורגלו אחת על הרצפה, רואין: כל שאילו ינטל הכלי ותינטל האבן יכול לעמוד על רגלו אחת - עבודתו כשרה, ואם לאו - עבודתו פטולה' ואמאי ?** הא קא מסייע בהדי הדדי ! לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש ? אמר רבינא: **אף אנן נמי תנינא: 'קיכל כימין ושמאל מסייעתו** (שמאל פטולה לעבודה, כדאמר בפרק קמא דחולין (כב,א): **כל מקום שנאמר אצבע וכחונה אינו אלא ימין**) - **עבודתו כשרה' ואמאי הא קא מסייע בהדי הדדי, לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש ?** שמע מינה .

אמר מר: 'זה יכול וזה יכול: רבי מאיר מחייב ; איבעיא להו: בעינן שיעור לזה (גרוגרת, אם אוכל הוא) ושיעור לזה ? או דילמא שיעור אחד לכולם ?

רב חסדא ורב המנונא: חד אמר שיעור לזה ושיעור לזה, וחד אמר שיעור אחד לכולן .

אמר רב פפא משמיה דרבא: אף אנן נמי תנינא [זבים פ"ד מ"ז] : **'היה יושב על גבי מטה וארבע טליות תחת ארבע רגלי המטה - טמאות, מפני שאין יכולה לעמוד על שלש' ואמאי ליבעי שיעור זיבה לזה (שיכביד רובו עליו) ושיעור זיבה לזה (וצריך להיות כאן ארבע זבים) ? לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולן ?**

אמר רב נחמן בר יצחק: אף אנן נמי תנינא [שבת פ"ג מ"ו] : **'צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו (זו היא צידתו) - חייב; נעלו שנים - פטורין** (ורבי יהודה הוא, דפטור בשניהם יכולין); **לא יכול אחד לנעול, ונעלו שנים - חייבים' ואמאי ? ליבעי שיעור צידה לזה ושיעור צידה לזה (שיעור**

צידת צבי לכל אחד ואחד) ? (אלא שמע מינה:) לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולם ? (ומדרבי יהודה נשמע לרבי מאיר בשניהן יכולים, דבהא לא פליגי!)
אמר רבינא: אף אנן נמי תנינא: 'השותפין שגנבו וטבחו' - חייבין (תשלומי ארבעה וחמשה) ' ואמאי? ליבעי שיעור טביחה לזה ושיעור טביחה לזה? לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולם?!
ואמר רב אשי: אף אנן נמי תנינא: 'שנים שהוציאו קנה של גרדי (אורחא דמילתא, והוא העולה ויורד בשתי) - חייבין', ואמאי? ליבעי שיעור הוצאה לזה ושיעור הוצאה לזה? לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולם?
אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: דילמא דאית ביה כדי לבשל ביצה קלה לזה וביצה קלה לזה?
אם כן - לישמעין קנה דעלמא (שאינו עומד אלא להסקה, דהוי שיעורו כעצים, דאילו האי - שיעורו כדי אריגה) ; מאי שנא דגרדי?
ודילמא דאית ביה כדי לארוג מפה לזה וכדי לארוג מפה לזה?
אלא מהא ליכא למשמע מינה.
תני תנא קמיה דרב נחמן: 'שנים שהוציאו קנה של גרדי - פטורין, ורבי שמעון מחייב'.
כלפי לייא (כלפי היכא נהפך דבר זה? הא רבי שמעון הוא דפטר שנים שהוציאוהו) ! ?
אלא אימא 'חייבין, ורבי שמעון פוטר'.

משנה :
המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי - פטור אף על הכלי, שהכלי טפלה לו ;
את החי במטה - פטור אף על המטה (חי לא מיחייב על הוצאתו, דהוא מקיל עצמו ונושא עצמו), שהמטה טפלה לו ;
את המת במטה - חייב (אם הוציא, דהואיל ומטמא - הוצאה חשובה היא: להציל עצמו מן הטומאה), וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ - חייב ;
ורבי שמעון פוטר (אפילו במת שלם, דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, וכל מלאכה שאינה צריכה - אלא לסלקה מעליו - הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דברצונו לא באה לו, ולא היה צריך לה, הלכך - לאו מלאכת מחשבת היא לרבי שמעון) .

גמרא :
תנו רבנן: 'המוציא אוכלין כשיעור: אם בכלי - חייב על האוכלין ופטור על הכלי (שהיא טפילה לאוכל), ואם היה כלי צדיק לו (להשתמש בו תשמיש אחר במקום שמוציאו שם) - חייב אף על הכלי';
שמע מינה אוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד - חייב שתיים (חייב על כל אחד ואחד, כי היכי דמיחייב ליה תרתי אתרתי הוצאות בהעלם אחד) ?
אמר רב ששת: הכא במאי עסקינן? - כגון

(שבת צד, א)
ששגג על האוכלין והזיד על הכלי (ומאי 'חייב' דקתני - מיתה) .
מתקיף לה רב אשי: והא 'אף על הכלי' קתני (אף' - משמע שני חיובין שווין) !
אלא אמר רב אשי: כגון ששגג בזה ובוזה, ונודע לו, וחזר ונודע לו, ובפלוגתא דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש (דאיפלוגי בידיעות מחלקות בפרק 'כלל גדול' (שבת עא, ב) - איפלוגי נמי רב ששת ורב אשי הכא: רב ששת דלא מוקי לה הכי - קסבר: דאין ידיעות מחלקות, ורב אשי סבר: ידיעות מחלקות) .

את החי במטה פטור אף על המטה:
לימא מתניתין רבי נתן היא, ולא רבנן, דתניא [תופסתא שבת פ"ח מ"ד (ליברמן) :
'המוציא כהמה חיה ועוף לרשות הרבים, כין חייב וכן שחוטין - חייב; רבי נתן אומר: על שחוטין - חייב ועל חייב - פטור',
שהחי נושא את עצמו'
אמר רבא: אפילו תימא רבנן; עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי נתן אלא כבהמה חיה ועוף, דמשרבטי נפשייהו (משמטים כלפי מטה, ומכבידין עצמן להשמיט מיד הנושאן), אבל אדם חי דנושא את עצמו - אפילו רבנן מודו .

אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא: והא דתנן [פסחים פ"ד מ"ג, ע"ד פ"א מ"ד]: 'בן כתיבא מתיר בסוס', ותניא [תוספתא עבודה זרה פ"ב מ"ג [צוקמאנדל]]: 'בן כתיבא מתיר בסוס' (למכור לנכרי) מפני שהוא עושה בו מלאכה שאין חייבין עליו חטאת (מפני שמלאכת הסוס אם היה אדם עושה אותה - אין חייב עליה חטאת, דלרביה עומד, והחי נושא את עצמו; והא דאסרו למכור בהמה גסה לנכרי - משום שאלה ומשום שכירות אסור; וסוס - אי נמי דמושל ומוגר - לאו איסורא דאורייתא איכא, שאין זו מלאכה אצל הסוס, וגבי אזהרת שביתת בהמה - מלאכה כתיבא), ואמר רבי יוחנן: 'בן כתיבא ורבי נתן אמרו דבר אחד', ואי אמרת דלא פליגי רבנן עליה דרבי נתן אלא בבהמה חיה ועוף משום דמשרבטי נפשיהו - מאי איריא בן כתיבא ורבי נתן? והאמרת אפילו רבנן מודו!?

כי אמר רבי יוחנן - בסוס המיוחד לעופות. ומי איכא סוס המיוחד לעופות? אין, איכא דבי וייאדן (של צידי עופות, שנותנין על הסוס עופות כשהן חיי, כגון נץ ומינו, לצוד שאר עופות, ולא משרבטי נפשיהו דלא קשירי; והשתא נמי החי נושא את עצמו, ומשום הכי אמר רבי יוחנן: בן כתיבא ורבי נתן אמרו דבר אחד).

אמר רבי יוחנן: ומודה רבי נתן בכפות (בין עוף בין אדם). אמר ליה רב אדא בר מתנה לאביי: והא הני פרסאי, דכמאן דכפית דמו (שורכבים מעוטפין בבגדים רחבים, וגם הם עצמן מעונגין מהצג על הארץ), ואמר רבי יוחנן: בן כתיבא ורבי נתן אמרו דבר אחד (והא אמרת 'מודה רבי נתן בכפות', ואי משום דאוקמינן בסוס המיוחד לעופות - משום רבנן אוקמינן, דפליגי עליה, ולמימר דאילו באדם - שניהם שווין לפטור, ואי בכפות - מודה רבי נתן - היכי מתוקמא דבן כתיבא ורבי נתן משום דחי נושא את עצמו? הא בן כתיבא מתיר אפילו למכור לפרסיים, דכמאן דכפית דמו, וכל האומות קרי להו נכרים, דסבר דכפות נושא את עצמו)?

התם - רמות רוחא הוא דנקיט להו (גסות; הא דלא מסגו בכרעייהו - גסות הוא), דההוא פרדשכא (סרדיוט) דרתח מלכא עילויה, ורהיט תלתא פרסי בכרעיה.

את המת במטה חייב וכן כזית מן המת וכו':
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, ואמר רב יוסף אמר רבי שמעון בן לקיש: פוטר היה רבי שמעון

(שבת צד, ב)
אף במוציא את המת לקוברו (ולא תימא לא פטר אלא במניחו לחוק, דאין צורך לא לגופו של מוציא ולא לגופה של הוצאה, דאפילו הוא צורך המת - פטור).
אמר רבא: ומודה רבי שמעון במר [את חפירה] לחפור בו (שהוא צורך המוציא), וספר תורה לקרות בו, דחייב.
פשיטא: דאי הא נמי מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, אלא מלאכה שצריכה לגופה לרבי שמעון היכי משכחת לה?
מהו דתימא 'עד דאיכא לגופו ולגופה, כגון מר לעשות לו טס ולחפור (מרה שנרצף פיו, וצריך להושיב עליו כמין טס דק שיהא ראוי לחפור), ספר תורה להגיה ולקרות בו' - קא משמע לן.
ההוא שכבא דהוה בדרוקרא, שרא רב נחמן בר יצחק לאפוקיה לכרמלית (שהיה מוטל בבזיון, או בדליקה או בחמה, ואי משום טלטול - מניח עליו ככר או תינוק).
אמר ליה רבי יוחנן אחוה דמר בריה דרבנא לרב נחמן בר יצחק: כמאן? - כרבי שמעון; אימר דפטר רבי שמעון מחיוב חטאת, איסורא דרבנן מיהא איכא?
אמר ליה: האלהים! דעיילת ביה את!
ואפילו לרבי יהודה שרי, דמי קאמינא - לרשות הרבים, לכרמלית קאמינא? גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה (לאו דלא תסור, כי הכא)!

תנן התם: 'התולש סימני טומאה' (שתי שערות לבנות שהבהרת מטמאה בהן) - והכזה המחיה (מחית בשר חי, והוא סימן טומאה בשאת, והכזה זה לבטלה משום מחיה, ולטהרה) עובר בלא תעשה (דהשמר בנגע הצרעת (דברים כד, ח)).
איתמר: אחת משתים (שלא היו בה אלא שתי שערות, ותלש האחד, לטומאה: שאין מטמאה בפחות משנים, דהכי ילפינן לה בתורת כהנים: שיער - שנים) - חייב (דשקלא, וחייב מלקות); אחת משלש: רב נחמן אמר חייב, רב ששת אמר פטור;
רב נחמן אמר חייב: אהני מעשיו, דאי משתקלא חדא אחרייתי - אזלה לה טומאה;

רב ששת אמר פטור: השתא מיהת הא איתא לטומאה.
 אמר רב ששת: מנא אמינא לה? – דתנן: 'וכן כזית מן המת וכזית
 מן הנבילה – חייב', הא חצי זית פטור! והתניא: 'חצי זית
 חייב' מאי לאו הא דתניא 'חייב' – דאפיק חצי זית מכזית (דשקליה
 ובצריה לשיעורא), והא דתנן 'פטור' – דאפיק חצי זית מכזית ומחצה
 (דאף על גב דמצמצם לשיעור – לאו מילתא היא, ולא אמרינן: אהני, דאי שקיל מיניה פורתא – תו ליתא
 לשיעורא);
 ורב נחמן?
 אידי ואידי חייב;
 והא דתנן 'פטור'?!
 דאפיק חצי זית ממת גדול (דלא אהני מידי).

משנה:
 הנוטל צפרניו זו בזו או בשיניו, וכן שעריו (תולש שער ראשו בידי) וכן
 שפמו וכן זקנו, וכן הגודלת (שערה) וכן הכוחלת (עיניה) וכן
 הפוקסת (יש מרבתי אומרים: מתקנת שערה במסרק או בידיה, ויש שמפרשין: טחה כמין בצק על פניה,
 וכשנוטלו מאדים הבשר): רבי אליעזר מחייב (בכולם חטאת), וחכמים אוסרין
 משום שבות. (וטעמא דרבי אליעזר מפרש בגמרא משום מאי מיחייב).

גמרא:
 אמר רבי אלעזר: מחלוקת ביד (בהא שנוטל בידו ולא בכלי – הוא דפטרי רבנן: שאין דרך
 גזירה בכך בחול), אבל בכלי – חייב.
 פשיטא: 'זו כזו' תנן!
 מהו דתימא רבנן בכלי נמי פטרי (דאין כאן משום גזוז, דלא שייך אלא בצמר בהמה),
 והא דקתני 'זו כזו' להודיעך כחו דרבי אליעזר – קא משמע לן.
 ואמר רבי אלעזר: מחלוקת לעצמו (בהא הוא דמחייב רבי אליעזר: שיכול לאמן ידו
 לעצמו לתקנו בלא כלי), אבל לחבירו – דברי הכל פטור (אין יכול לאמן את ידו ליטול
 יפה בלי כלי).
 פשיטא! 'צפרניו' (של עצמו) תנן!
 מהו דתימא רבי אליעזר לחבירו נמי מחייב, והא דקתני צפרניו
 להודיעך כחן דרבנן – קא משמע לן.

וכן שעריו [וכן זקנו]:
 תנא: 'הנוטל מלא פי הזוג' (מלא ראש המספרים) – חייב (בשבת; לרבנן – בכלי,
 לרבי אליעזר אף ביד – וזהו שיעורו);
 וכמה 'מלא פי הזוג'? אמר רב יהודה: שתיים.
 והתניא (בההיא ברייתא בסיפא) 'ולקוחה' (שהזהירה תורה לא תשימו קרחה (דברים יד, א)) –
 שתיים (שתיים הוי קרחה) (מכלל דפי הזוג לאו שתי שערות נינהו)?
 אימא: 'ובכן לקוחה – שתיים'.
 תניא נמי הכי (כרב יהודה, דאמר: שתיים): 'הנוטל מלא פי הזוג בשבת –
 חייב; וכמה 'מלא פי הזוג' – שתיים; רבי אליעזר אומר: אחת
 (באחת הוא חייב, ולא בעינן מלא פי הזוג)!
 ומודים חכמים לרבי אליעזר במלקט לבנות מתוך שחורות, שאפילו
 אחת – חייב (שבאחת הוא מקפיד: שלא יהא נראה כזקן), ודבר זה אף בחול אסור
 משום שנאמר (דברים כב, ה) [לא יהיה כלי גבר על אשה] לא ילבש גבר שמלת אשה [כי תועבת ה' אלהיך
 כל עשה אלה] (שמלת אשה – ודרך הנשים להקפיד על כך, ולהתנאות).
 תניא: 'רבי שמעון בן אלעזר אומר: צפורן שפירש דובה, וציצין
 (כמין רצועות דקות הפורשות מעור האצבע סביב הצפורן) שפרשו דובן (קרובין לינתק): ביד
 מותר, בכלי חייב חטאת'.
 מי איכא מידי דבכלי חייב חטאת וביד מותר לכתחלה?
 הכי קאמר: פירשו רובן – ביד מותר, בכלי פטור אבל אסור; לא
 פירשו רובן – ביד פטור אבל אסור, בכלי חייב חטאת (כיון דבכלי חייב
 חטאת – ביד איכא שבות: גזירה אטו כלי).
 אמר רב יהודה: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר.
 אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: והוא שפרשו כלפי מעלה
 ומצערות אותו (לצד הצפורן התחילו לפרוש, דקא מצערו ליה טפי).

וכן הגודלת [וכן הכוחלת וכן הפוקסת]:
גודלת כוחלת ופוקסת - משום מאי מחייב?
אמר רבי אבין אמר רבי יוסי ברבי חנינא: גודלת - משום אורגת;
כוחלת - משום כותבת (שמוליכה מכחול סביב העין, כאדם המוליך קולמוס סביב האות);
פוקסת - משום טוה (שמתקנת שטורה בין אצבעותיה ופושטתו כשהוא נכרך; ולשון השני - עושה מאותו בצק כמין חוט).
אמרו רבנן קמיה דרבי אבהו: וכי דרך אריגה בכך? וכי דרך כתיבה בכך? וכי דרך טוה בכך?
אלא אמר רבי אבהו: לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוסי ברבי חנינא:

(שבת צה, א)
כוחלת - משום צובעת; גודלת ופוקסת - משום בונה.
וכי דרך בנין בכך?
אין, כדדרש רבי שמעון בן מנסיא: (בראשית ב, כב) ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם] - מלמד שקילעה הקב"ה לחוה והביאה אצל אדם, שכן בכרכי הים קורין לקלעי'תא 'בני'תא'.
תניא 'רבי שמעון בן אלעזר אומר: גודלת כוחלת ופוקסת לעצמה - פטורה (שאינה יכולה לבנות יפה); לחכרתה - חייבת (ואין דרך בנין אלא אשה לחברתה: שרואה ועושה); וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר (מילתא אחריית דשבת לאיסורא): אשה לא תעביד סוק (צבע אדום הוא, הבא בקנים שקורין טיפוניין) על פניה, מפני שצובעת.

תנו רבנן [נתוספתא שבת פ"ט מ"ג (ליברמן)]: 'החולב והמחבץ' (המעמיד החלב בקיבה [שם עור הקיבה - או אבקה עשויה מעור הקיבה - בחלב, והופכו כך לגבינה]; ולי נראה: מחבץ - עושה כמין כלי גמי, ונותן הקפוי בתוכו, ומי החלב - שהן 'נטיובי' - נוטפין, ולועזין אותן אנקיד"ש) והמגבן - כגרוגרת; המכבד (את הבית) והמרבץ (במים, להרביץ את האבק שלא יעלה) והרודה חלות דבש שגג בשבת - חייב חטאת (לקמיה מפרש טעמא: דהרודה חלות דבש חייב משום תולש, (מחבץ חייב משום בורר), ומכבד ומרביץ משום בונה); הזיד ביום טוב - לוקה ארבעים, דברי רבי אליעזר; וחכמים אומרים: אחד זה ואחד זה (אחד שבת ואחד יום טוב) אינו אלא משום שבות (דילמא כי כניס ליה מתמלאין הגומות שבבית מאליהן, והוי בנין).

רב נחמן בר גוריא איקלע לנהרדעא; בעו מיניה: חולב משום מאי מחייב?
אמר להו: משום חולב.
מחבץ משום מאי מחייב?
אמר להו משום מחבץ.
מגבן משום מאי מחייב?
אמר להו משום מגבן.
אמרו ליה: רבך קטיל קני באגמא הוה (חותך קנים מן האגס הוה, לא ידע לפרש משנה); אתא שאיל בי מדרשא, אמרו ליה: חולב חייב משום מפרק (כמו מפרק משאוי: שפורק אוכל ממקום שנתכסה בו, והוי תולדת דש; ואית דאמרי תולדה דקוצר - ולא היא, דלאו מחובר הוא אלא פקיד ועקיד, וקאי בעטיני הדד כתבואה בקשיה; ולשון מפרק נמי לא שייך למימר, אלא לשון 'תולש'), מחבץ חייב משום בורר (אוכל מתוך פסולת), מגבן חייב משום בונה.

המכבד המרביץ והרודה חלות דבש שגג בשבת חייב חטאת; הזיד ביום טוב לוקה ארבעים - דברי רבי אליעזר;
אמר רבי אלעזר: מאי טעמא דרבי אליעזר? - דכתיב (שמואל א י"ב, כז) [וינותן לא שמע בהשביע אביו את העם וישלח את קצה המטה אשר בידו] ויטבול אותה ביערת הדבש [וישב ידו אל פיו ותאנה עיניו]; וכי מה ענין יער אצל דבש? אלא לומר לך: מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת - אף חלות דבש, הרודה ממנו בשבת חייב חטאת.
אמימר שרא זילחא במחוזא (לדבץ הבית, ורצפת אבנים היתה בכל העיר); אמר: טעמא מאי אמור רבנן? דילמא אתי לאשוויי גומות? הכא ליכא גומות!

רבא תוספאה אשכחיה לרבינא דקא מצטער מהבלא (שהיה אבק עולה, ומרבה הבל), ואמרי לה מר קשישא בריה דרבא אשכחיה לרב אשי דקא מצטער מהבלא, אמר ליה: לא סבר לה מר להא דתניא 'הרוצה לרבע את ביתו בשבת מביא עריבה מלאה מים ורוחץ פניו בזוית זו ידיו בזוית זו רגליו בזוית זו ונמצא הבית מתרבע מאליו'?

אמר ליה: לאו אדעתאי (לא הייתי זכור, ורבותי פירשו: לא סבירא לי).

תנא: 'אשה חכמה' (אשת תלמיד חכם או בת תלמיד חכם ששמעה מאביה) **מרבצת ביתה כשבת** (רוחצת קיתוניות בזוית זו, וכוסות בזוית זו).

והאידנא דסבירא לן כרבי שמעון שרי אפילו לכתחלה (דדבר שאין מתכוין מותר, והמרבץ אינו מתכוין להדביק עפר בגומא ולהשוות הבית, אלא שלא יעלה אבק).

משנה:

התולש מעציץ נקוב - חייב (דהוי כמחובר, דיונק מן הקרקע על ידי הנקב, שמריח לחלוחית הקרקע ואפילו הנקב בדופנו), ושאינו נקוב - פטור; ורבי שמעון פוטר בזה ובזה.

גמרא:

רמי ליה אביי לרבא, ואמרי לה רבי חייא בר רב לרב: תנן 'דכי שמעון פוטר בזה ובזה' אלמא נקוב לרבי שמעון כשאינו נקוב משוי ליה, ורמינהו 'רבי שמעון אומר: אין בין נקוב לשאינו נקוב

(שבת צה, ב)

אלא להכשיר זרעים (הזורעים בתוכו) בלבד? (עציץ נקוב אינו מקבל הכשר לטומאה, ושאינו נקוב - מקבל הכשר, דתלוש הוא, והא - רבי שמעון קאמר ליה, והכי גרסינן: דכי שמעון אומר: אין בין נקוב כו', דאילו לדבנן איכא טובא: דהא מיחייב אנקוב משום שבת, ופטרי אשאינו נקוב!)

אמר ליה: לכל מילי רבי שמעון כתלוש משוי ליה (לשבת ולקנות במשיכה ולא בכסף, ולפרוזבול: שאינו נכתב אלא על הקרקע), ושאינו לענין טומאה, דהתורה ריבתה טהרה אצל זרעים, שנאמר (ויקרא יא, לו) [וכי יפל מנבלתם] על כל זרע זרוע אשר יזרע [טהור הוא] (אשר יזרע - כדרך שאדם מוציא לזריעה, למעוטי מחובר כל דהו - להכי אהני זריעות יתירי דקרא; ומיהו שאינו נקוב - תלוש גמור הוא).

בעא מיניה ההוא סבא מרבי זירא: שורש כנגד נקב מה לי אמר רבי שמעון (מי מודה דהא במחבר הוא האי שורש, ואי תלשו ליה בשבת - מיחייב)?

אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי; זימנא חדא אשכחיה דיתיב וקאמר 'ומודה רבי שמעון שאם ניקב (העציץ) בכדי טהרתו (ושאם נטמא - נטהר בשבירה זו, והיינו כמוציא זית, דתנן במסכת כלים (פרק שלישי משנה א): כלי חרס העשוי לאוכלין - שיעורו כזיתים', ומודה רבי שמעון בהא דחשיב מחובר כל הזרעים שבתוכו, דתו לא הוי כלי)'. אמר ליה: השתא שורש כנגד נקב בעאי מינך ולא אמרת לי ולא מידי, ניקב בכדי טהרתו מיבעיא (דהוה לן לספוקי ביה בהנך דלאו כנגד הנקב, ואת פשטת להו דכולהו מחובר נינהו)?

אמר אביי: ואי איתמר להא דרבי זירא (דמודה רבי שמעון בשום נקב) - הכי הוא דאיתמר: 'ומודה רבי שמעון שאם ניקב למטה מרביעית (שאינו מחזיק רביעית מן הנקב ולמטה: דבציר מהכי לאו כלי הוא)'.
 אמר רבא: חמש מדות בכלי חרס:

ניקב כמוציא משקה (נקב דק מאד שמשקה יוצא בו) - טהור מלטמא גיסטרא (שבר כלי; כלומר: אם כלי שלם - הוא אינו נטהר בכך, אבל אם היה שבר כלי והיה ראוי להשתמש בו - דמקבל טומאה משנשבר, דתנן [כלים פ"ב מ"ב]: 'הון וקרורותיהן ודופנותיהן יושבין שלא מסומכין כו' ב'אלו טרפות' (חולין נד, ב), וניקב שוב כמוציא משקה - אינו טמא עוד משום תורת גיסטרא; ולקמיה מפרש טעמא: דאין שבר כלי חשוב להצניעו משניקב, ולומר "הבא גיסטרא אחר ונניח תחתיו לקבל טיף טיף הנוטף מזה", אבל אם היה כלי שלם וניקב מעט - אין מאבדין אותו, אלא אומר "הבא גיסטרא [אחר] ונניח תחתיו", ועדיין כלי הוא לקדש בו מי חטאת (כלומר: אם כלי שלם היה וניקב כמוציא משקה - עדיין כל תורת כלי עליו, ואפילו לקדש בו מי חטאת באפר פרה, דבעינן כלי דארי, דכתיב (במדבר יט, יז) מים חיים אל כלי - וכל שכן שמקבל טומאה);

ניקב ככונס משקה (שאם מושיבו על המים - נכנס בתוכו, דהיינו נקב רחב קצת) - טהור מלקדש בו מי חטאת ('טהור' לאו דוקא, אלא כמו 'טהר יומא' (ברכות ב, א) כלומר: בטל לו מתורת כלי לענין מי חטאת), ועדיין כלי הוא להכשיר בו זרעים (הזורעים בתוכו, דכתלושין נינהו; ואפילו לרבנן: שאין נקב זה ראוי להריח לחלוחית הקרקע);

ניקב כשורש קטן (הוי טפי מבכונס משקה) - טהור מלהכשיר בו זרעים (לרבנן - דהוי עציץ נקוב), ועדיין כלי הוא לקבל בו זיתים (שהוא שיעור לטומאה בכל כלי חרס העשוי לאוכלין סתם, כל זמן שלא יחדו לרימונים, ומקבל עדיין טומאה); ניקב כמוציא זיתים - טהור מלקבל בו זיתים (כלומר: מלקבל עוד טומאה משום תורת סתם כלי חרס, שהרי שיעורן כזיתים, ואם היתה עליו טומאה - נטהר ממנה), ועדיין כלי הוא לקבל בו רימונים (שאם יחדו שוב לרימונים - מקבל טומאה מכאן ולהבא, או אם היה מיוחד לרימונים מתחילה - לא נטהר); ניקב כמוציא רימונים - טהור מכלום (משום כלי, אלא אם כן מצניעו לגיסטרא - יטמא בתורת גיסטרא), ואם הוקף צמיד פתיל (והוא באהל המת - אין טומאה נכנסת בו דרך נקב, ומציל על כל מה שבתוכו) - עד שיפחת רובו (דכל כלי פתוח כתיב (במדבר יט, טו) - דרך פתח נכנסת לו טומאה, ולא דרך נקביו). אמר רב אסי: שמעתי: כלי חרס - שיעורו כמוציא רימון. אמר ליה רבא: שמא לא שמעת אלא במוקף צמיד פתיל (שאם ניקב כמוציא רימון - אינו מציל). והא רבא הוא דאמר 'מוקף צמיד פתיל עד שיפחת רובו'? לא קשיא:

(שבת צו, א)

הא ברברבי (ברובו), והא בזוטרי (כמוציא רמון בטל ליה מכלי). אמר רב אסי: שונין (התנאים שונין ברייתא): 'כלי חרס שיעורו' (הראשון האמור בו לבטלו במקצת משום כלי) - בכונס משקה (ככונס משקה הוא דמבטל ליה מיהא מתורת מי חטאת) [עד כאן לשון הספרא שמיני פרשתא ז משנה ט], ולא אמרו (נקב) מוציא משקה (חשוב נקב לכלים) אלא לענין גיסטרא בלבד (דהתם ודאי אי נקבה הכי כמוציא משקה - משדא שדי ליה).

מאי טעמא?

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן: לפי שאין אומרים "הבא גיסטרא לגיסטרא" (הבא גיסטרא אחרת לגיסטרא זו להניח תחתיה לקבל הטיפין) " (אבל כלי שלם - חסין עליו, ומשום נקב פורתא לא שדו ליה, ומניחין גיסטרא תחתיו)!

אמר עולא: פליגי בה (בהכשר זרעים) תרי אמוראי במערבא: רבי יוסי ברבי אבין, ורבי יוסי בר זבדא: חד אמר כמוציא רמון וחד אמר כשורש קטן; וסימניך (דלא תיטעי למימר חד אמר כמוציא זית): אחד המרבה ואחד הממעיט (ובלבד שיכוין [לבו לשמים] - ברייתא היא (מנחות ק"א), והיא לך לסימן שאחד מן האמוראים ריבה לשער בגדול שבשלשתן, ואחד ממעט לשער בקטן שבשלשתן, ולא בבינוני: כונס משקה ומוציא משקה - ליכא למיטעי בהן לענין זרעים).

אמר רב חנינא בר כהנא משמיה דרבי אליעזר: כלי חרס שיעורו כמוציא זיתים (ליטהר מטומאה);

ומר קשישא בריה דרבה מסיים בה משמיה דרבי אליעזר: והרי הן (משניקב כמוציא זית, ואפילו יחדום לרמונים) ככלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים (והא דתנן: 'כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים' - גבי כלי עץ תנינן לה, במסכת כלים (פ"ז מ"א)); ולענין צמיד פתיל - עד שיפחת רובו.

הדרן עלך המצניע